

**Ένας σύντομος απολογισμός
για τις δράσεις του Δικτύου «Χάρτα της Ειδομένης»**

**(Γενική Συνέλευση ΕΣΗΕΜ-Θ,
02/11/2021)**

Αγαπητές συναδέλφισσες, αγαπητοί συνάδελφοι,

Σε μια περίοδο που ο κλάδος μας πλήττεται από πολλά προβλήματα, από την ανεργία μέχρι την αξιοπιστία του δημοσιογραφικού λόγου, ίσως σε μερικούς να φαντάζει «πολυτέλεια» η αναφορά στη λειτουργία και τη δράση της Χάρτας της Ειδομένης.

Κι όμως δεν είναι. Διότι η Χάρτα της Ειδομένης είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια όσων εκφέρουν δημόσιο λόγο, σε δημοσιογράφους, εκπαιδευτικούς, αλλά και δημόσιους λειτουργούς και ασχολούνται με ένα από τα πιο ακανθώδη θέματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα και οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες: το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα.

Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι φεύγουν κάθε χρόνο από τα σπίτια τους, όχι γιατί το επιθυμούν, αλλά γιατί κινδυνεύει η ζωή τους, γιατί υποχρεώνονται να εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους λόγω πολέμων, διώξεων και παραβίασης των ατομικών δικαιωμάτων και των πολιτικών τους ελευθεριών.

Ας μη γελιόμαστε. Η αποσιώπηση ή/και παραποίηση γεγονότων και κατά προέκταση η παραπληροφόρηση, η χειραγώγηση των ειδήσεων που έχουν σχέση με πρόσφυγες και μετανάστες δεν οφείλεται μόνον στην επιρροή που ασκεί η πολιτική εξουσία στα Μέσα, αλλά και στην επιλογή των ίδιων των Μέσων να προβάλλουν μια παραμορφωμένη εικόνα για το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα για επιχειρηματικούς λόγους.

Πέραν τούτου, κάποια ΜΜΕ έχουν την τάση να αναπαράγουν τον κυρίαρχο πολιτικό λόγο, χωρίς να ερευνούν την αξιοπιστία του. Η ανάγκη για την ταχύτερη μετάδοση ειδήσεων λειτουργεί σε βάρος της σφαιρικής κάλυψης των γεγονότων, συνεπώς της εγκυρότητας, η οποία κινδυνεύει και από την αδυναμία πρόσβασης σε πρωτογενείς πηγές.

Κυρίαρχα Μέσα φαίνεται να αδιαφορούν για τις συνέπειες της αναπαραγωγής στερεότυπων και της ρητορικής του μίσους σε βάρος προσφύγων και μεταναστών. Τροφοδοτούν τις κοινωνικές εντάσεις και επωφελούνται από την πίεση που ασκούν οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στις τοπικές κοινωνίες.

Δεν είναι τυχαίο ότι ένα χρόνο μετά την καταδίκη της ηγεσίας της εγκληματικής οργάνωσης Χρυσή Αυγή διαπιστώνουμε καθημερινά ότι δεν έχουμε τελειώσει ούτε με τις ιδέες της, ούτε με τις πρακτικές της. Ο λόγος και η δράση της Χρυσής Αυγής, που καλλιεργεί τη ρητορική του μίσους, υπερβαίνει το πεδίο της πολιτικής και θίγει πανανθρώπινες αξίες, την ίδια τη Δημοκρατία.

Αγαπητές συναδέλφισσες, αγαπητοί συνάδελφοι,

Στα πέντε χρόνια λειτουργίας της το Δίκτυο Χάρτα της Ειδομένης, αυτή η πρωτοβουλία της ΕΣΗΕΜ-Θ στην οποία συμμετέχουν ως εταίροι η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Τμήμα Δημοσιογραφίας και το Εργαστήρι για την Ειρηνευτική Δημοσιογραφία του ΑΠΘ, και έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων, τον ΟΑΣΕ, άλλες Ενώσεις Συντακτών στην Ελλάδα και πολλές ΜΚΟ έχει φέρει σε πέρας πολλές δράσεις.

Τα τελευταία χρόνια, κατ' αρχάς σε συνεργασία με την UNHCR διοργάνωσε σε Αλεξανδρούπολη, Βόλο και Λάρισα σεμινάρια που απευθύνονταν σε δημοσιογράφους, εκπαιδευτικούς και φοιτητές. Στα σεμινάρια αυτά που συμμετείχαν 20-30 άτομα κάθε φορά και ήταν διαδραστικά, παρουσιάστηκε μεταξύ άλλων η Χάρτα της Ειδομένης, ενώ οι συμμετέχοντες καλέστηκαν να προσεγγίσουν, να αναλύσουν και να γράψουν επί πραγματικών περιστατικών.

Ανάλογα σεμινάρια είχαμε δρομολογήσει να κάνουμε σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία και την Ένωση Εισαγγελέων και Δικαστών, αλλά η πανδημία ανέβαλε τη συνέχιση των επαφών.

Εν μέσω κορονοϊού, όμως, το 2020, η Χάρτα συμμετείχε σε σεμινάριο που διοργάνωσε ο Δήμος Αθηναίων σε συνεργασία με την ΜΚΟ Action Aid για το πώς τα Γραφεία Τύπου των δήμων πρέπει να αντιμετωπίζουν επικοινωνιακά θέματα προσφύγων και μεταναστών. Παρόντες στο σεμινάριο ήταν υπεύθυνοι Γραφείων Τύπου απ' όλη την Ελλάδα.

Το 2020 η Χάρτα της Ειδομένης συμμετείχε επίσης σε σεμινάριο για την προστασία των δικαιωμάτων των Ληπτών Ψυχικής Υγείας.

Διοργανώσαμε ακόμη μια έκθεση φωτογραφίας στην Πινακοθήκη των Γόννων με θέμα τους πρόσφυγες και μετανάστες κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα με φωτογραφίες συνάδελφων φωτοειδησεογράφων.

Δεύτερον, η Χάρτα της Ειδομένης παρουσιάστηκε σε συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπως αυτά που διοργάνωσαν ο Δήμος Λαρισαίων σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο των Πολιτών, η ΜΚΟ Select-Respect για δύο συνεχείς χρονιές και το Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης «Αντιγόνη» το 2020.

Επίσης, μετά την παρουσία της Χάρτας στο ιταλικό Κοινοβούλιο σε ιταλούς βουλευτές και ευρωβουλευτές, σήμερα συμμετέχει σε διεθνή διάσκεψη που διοργανώνεται στο Παρίσι από τον Διεθνές Κέντρο για την Ανάπτυξη Μεταναστευτικής Πολιτικής (International Centre for Migration Policy Development) σε συνεργασία με τη γαλλική κυβέρνηση και τη Λέσχη της Βενετίας (Club of Venice). Αυτός είναι και ο λόγος της απουσίας μου από τη σημερινή Γενική Συνέλευση.

Στο επίκεντρο της διάσκεψης στην οποία συμμετέχουν δημοσιογράφοι από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, ακαδημαϊκοί και υψηλόβαθμα κυβερνητικά στελέχη, βρίσκονται ο επαναπροσδιορισμός και η αναζήτηση νέων τρόπων συνεργασίας για το προσφυγικό-μεταναστευτικό, ιδιαίτερα των μεσογειακών χωρών, στο επικοινωνιακό πεδίο. Στο

πλαίσιο αυτό θα συζητηθεί μεταξύ άλλων η δυνατότητα υιοθέτησης μιας ευρωπαϊκής Χάρτας, ανάλογης με την «Χάρτα της Ειδομένης» για την αφήγηση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος.

Αντιλαμβάνεστε ότι αυτό αποτελεί μια επιτυχία με διεθνή απήχηση για την ΕΣΗΕΜ-Θ.

Η Χάρτα παρεμβαίνει σε ΜΜΕ, ΜΚΟ και κάθε Οργανισμό, που εμπλέκεται στα σχετικά θέματα, όταν διαπιστώνει ότι θίγεται το δικαίωμα του δημοσιογράφου στην ελευθερία του λόγου (απαγόρευση πρόσβασης στους καταυλισμούς προσφύγων, υπερβολικές ρήτρες για τη δημοσιοποίηση υλικού, απειλούμενη προστασία των πηγών, κτλ.). Παρεμβαίνει επίσης σε ΜΜΕ και δημοσιογράφους, αυτεπάγγελτα ή όταν υπάρχει μια συγκεκριμένη καταγγελία για παραβίαση του κώδικα δεοντολογίας.

Σε αυτόν τον τομέα οι παρεμβάσεις μας θα μπορούσαν να ήταν περισσότερες, αλλά όσες έγιναν ήταν πολύ χρήσιμες για την εξαγωγή συμπερασμάτων σε ό,τι αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι στη δουλειά τους.

Τέλος σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία και το Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ είχαμε συγκροτήσει Παρατηρητήριο που έκανε καθημερινό monitoring σε Μέσα Ενημέρωσης, αξιολογώντας με βάση συγκεκριμένα κριτήρια δημοσιεύματα που αφορούν τα επίμαχα θέματα. Το 2017 σε έκθεση που δόθηκε στη δημοσιότητα παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα αυτού του monitoring. Δυστυχώς, όμως, το monitoring διακόπηκε ελλείψει κονδυλίων.

Κλείνοντας θα έλεγα ότι η Χάρτα της Ειδομένης θα μπορούσε να κάνει περισσότερα εάν είχε μια οικονομική και υλική στήριξη και εάν δεν μεσολαβούσε η πανδημία του κορονοϊού.

Εναπόκειται σε όλες και σε όλους μας να διευρύνουμε αυτή την πρωτοβουλία. Έχει σημασία εμείς οι δημοσιογράφοι πρώτοι από όλους να έχουμε ανοικτά τα μάτια μας και να μην κοιτάζουμε μόνον το «εμείς», αλλά και τους «άλλους» (από πού ήρθαν, γιατί ήρθαν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, κλπ.).

Να γνωρίζουμε τι λένε διεθνείς συνθήκες και να αντιμετωπίζουμε με κριτική διάθεση τον λόγο της πολιτικής εξουσίας.

Να βλέπουμε τη μεγάλη εικόνα για το τι συμβαίνει στον κόσμο και όχι τη μικρή εικόνα του «σπιτιού» μας, που περιβάλλεται δήθεν από «εχθρούς».

Γιατί μόνον έτσι θα κερδίσουμε σε αξιοπιστία και θα βοηθήσουμε την πατρίδα μας ν' αντιμετωπίσει το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα.

Πάυλος Νεράντζης
Συντονιστής του Δικτύου «Χάρτα της Ειδομένης»